

บทที่ ๑

บทนำ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ โลกถูกแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ ฝ่ายโลกเสรีหรือฝ่ายตะวันตก ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และฝ่ายคอมมิวนิสต์หรือฝ่ายตะวันออก ซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้ทำสงครามเย็นกันเรื่อยมาจนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ จึงได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงในการเมืองโลก กล่าวคือ ใ้มีการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (developing countries) ได้แก่ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา หรือเรียกกันว่าโลกที่สาม (Third World) เพื่อต่อต้านพลังของมหาอำนาจตะวันตกและตะวันออก ในการป้องกันรักษาผลประโยชน์ของประเทศในโลที่สาม เป็นต้น

ประเทศในโลที่สามก็ได้พยายามรวมตัวกัน โดยจัดให้มีการประชุมประเทศสมาชิกโดยเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่นกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (non-aligned group) กลุ่ม ๗๗ (group of 77) กลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันเป็นสินค้าออก (OPEC) และกลุ่มย่อย ๆ อีกหลายกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย แอฟริกาและลาตินอเมริกา

กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยการนำของ เนรูแห่งอินเดีย ได้จัดตั้งยูโกสลาเวียและนิสเซอร์แห่งอียิปต์ ได้รวมตัวกันกับประเทศต่าง ๆ ในโลที่สาม โดยมีจุดมุ่งหมายในการหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตซึ่งกำลังมีอิทธิพลในการเมืองโลกอยู่ในขณะนั้น โดยได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุง

เบล เกรก ประเทศยูโกสลาเวียในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ โดยมีประเทศในเอเชีย
 แอฟริกาและลาตินอเมริกาเข้าร่วมประชุม ๒๕ ประเทศ ต่อมาก็ได้มีการประชุม
 อีกหลายครั้ง จนกระทั่งครั้งล่าสุดที่กรุงโคลัมโบประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ.
 ๑๙๗๖ ในครั้งนี้ได้มีประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย แอฟริกาและลาตินอเมริกา เข้า
 ร่วมประชุมจำนวน ๔๖ ประเทศ (รวมทั้งองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ด้วย)

ปัจจุบันนี้สมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดทั้งหมด ๘๗ ประเทศ
 และองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ ซึ่งเป็นองค์การอิสระอีกหนึ่งองค์การดังต่อไปนี้

เอเชีย อัฟกานิสถาน บาห์เรน บังกลาเทศ ภูฏาน พม่า
 ไชปรัส กัมพูชาประชาธิปไตย อินโดนีเซีย อิรัก จอร์แดน
 เกาหลีเหนือ คุเวต ลาว เลบานอน มาเลเซีย เนปาล โอมาน กาตาร์
 มัลดีฟ ซาอุดีอาระเบีย ซีเชลส์ สิงคโปร์ ศรีลังกา สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย
 สหอาหรับเอมิเรตส์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐอาหรับเยเมน
 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเวียดนาม รวมแล้ว ๒๕ ประเทศ และองค์การ
 ปลดปล่อยปาเลสไตน์

แอฟริกา อัลจีเรีย แองโกลา เบนิน (คาโสม) บอตสวานา
 บุรุนดี คาเมรูน เคปเวสต์ สาธารณรัฐแอฟริกากลาง แซด โคโมโรส
 คองโก สาธารณรัฐอาหรับแห่งอียิปต์ อิเควทอเรียลกินี เอธิโอเปีย กาบอง
 แกมเบีย กานา กินี กินี-บิสเซา ไควอูรีโคส เคนยา เลโซโท ไลบีเรีย
 ลิเบีย มาดากาสการ์ มาลี มอลตา มาลาวี มอริตانيا มอริเชียส
 มอริออคโค โมซัมบิก ไนเจอร์ ไนจีเรีย รวันดา เซาโทเมและปรินซิเป
 เซเนกัล เซียร์ราเลโอน โชมาเลีย ซูดาน สวาซิแลนด์ สหสาธารณรัฐแทนซาเนีย
 โตโก ทามกาลีการ์และแซนชิบาร์ ตูนิเซีย อุกันดา อีปเปอร์วอลตา แซร์
 แซมเบีย เบลีซ รวมแล้ว ๕๐ ประเทศ

ลาตินอเมริกา อาร์เจนตินา คิวบา ไทวานา จาไมกา ปานามา
เปรู ทรินิแดดและโตบาโก รวมแล้ว ๗ ประเทศ

ยุโรป ยูโกสลาเวียจะเห็นได้ว่าประเทศในแอฟริกาได้เข้าร่วมประชุม
เพิ่มมากขึ้น เป็นการแสดงว่าการรวมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดได้รับความนิยม
จากประเทศในโลกลำดับที่สาม ซึ่งมีจำนวนมากกวาครั้งโลกอย่างกว้างขวาง และยังชี้ให้
เห็นถึงความพยายามที่จะรวมตัวกันในการที่จะเข้าไปมีบทบาทในการ เมืองโลกมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ในการเขียนวิทยานิพนธ์ จึงอาจตั้งสมมุติฐานได้ว่า ถ้ามอง
จากทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งประกอบด้วยระบบใหญ่ (dominant
system) และระบบย่อย (sub-system) หลายระบบด้วยกัน โดยแต่ละระบบ
จะมีประเทศที่เป็นผู้แสดง (actors) แตกต่างกันไป กล่าวคือผู้แสดงสำคัญใน
ระบบใหญ่ได้แก่ประเทศมหาอำนาจ ส่วนผู้แสดงสำคัญในระบบย่อยได้แก่ประเทศอื่น ๆ
ของโลก ดังเช่นกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เป็นต้น แต่เนื่องจากประเทศมหาอำนาจ
อาจจะเป็นผู้แสดงที่สำคัญอยู่ในบางภูมิภาคที่ประเทศต่าง ๆ ตั้งอยู่ และอาจเป็นผู้
แสดงที่ล่วงล้ำเข้าไป (intrusives actors) ในภูมิภาคต่าง ๆ อีกด้วย
ระบบใหญ่จึง เป็นระบบที่มีอิทธิพลต่อระบบย่อยอย่างมากในความสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน
มิฉะนั้น ความสัมพันธ์ของระบบทั้งสองจะเกิดความยุ่งยากทันที จึงอาจกล่าวได้ว่า
การกระทำของประเทศต่าง ๆ ในโลกส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการที่จะรักษา
ระบบที่ตนคิดว่าดีแล้วให้ดำรงอยู่ต่อไป หรือเพื่อขอมีบทบาทที่ตนต้องการในระบบที่
เป็นอยู่ในขณะนั้น หรือเพื่อสร้างระบบใหม่ตามที่ตนต้องการ นอกจากนี้ระบบทั้งสอง
ยังมีส่วนเข้าไปมีอิทธิพลเหนือระบบภายใน (internal system) ของแต่ละ
ประเทศ จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเล็ก ๆ ไม่มี
อำนาจเด็ดขาดเหนือการกระทำของตน ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องภายในหรือภายนอกประเทศ

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาในเรื่องบทบาทและดูทางของกลุ่ม
ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในการ เมืองโลกนี้ คือต้องการศึกษาว่ากลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใดนี้เกิดขึ้นเมื่อไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และมีทำที่และบทบาทในการ เมืองโลก

อย่างไร ประสพผลสำเร็จตาม เป้าหมายหรือประสพกับความล้มเหลว รวมทั้งอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนแนวโน้มและรูปร่างของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้า เรื่องบทบาทและรูปร่างของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ในการเมืองโลกนี้ ได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็น ๖ บทดังนี้คือ

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ เป็นการศึกษาถึงความหมายของความเป็นกลางและความหมายของการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

บทที่ ๓ เป็นการศึกษาถึงมูลเหตุที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ นิยมนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ความเป็นมาของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งเริ่มตั้งแต่การประชุมนายกรัฐมนตรี ๕ ชาตินี้ คือพม่า ศรีลังกา อินเดีย อินโดนีเซียและปากีสถาน ณ กรุงโคโลมโบ ประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ และการประชุมเอเชียแอฟริกา ณ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซียในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งหลอมอุดมการณ์ของขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

บทที่ ๔ เป็นการศึกษาถึงท่าทีและบทบาทของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ในการเมืองโลก

บทที่ ๕ เป็นการศึกษาถึงแนวโน้มและรูปร่างของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในอนาคต

บทที่ ๖ สรุปการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ เช่นหนังสือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสารจากการประชุม คำบรรยาย บทความต่าง ๆ ในวิทยุกระจายเสียง และรายงานต่าง ๆ ตลอดจนการให้สัมภาษณ์และสุนทรพจน์ต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้ นอกจากจะก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับการเกิดของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด รวมทั้งความเป็นมาของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ตลอดจนบทบาทต่าง ๆ ของกลุ่มประเทศเหล่านี้ในการเมืองโลกแล้ว ยังช่วยเป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินว่าประเทศไทยซึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดควรจะเข้าร่วมกลุ่มประเทศดังกล่าวนี้หรือไม่ และจะมีผลดีผลเสียอย่างไร